

Cecylia Malik

Karmienie rzeki

Scenariusz warsztatów dla dzieci w wieku od 5 do 12 lat. Inspirowany projektami 6 Rzek i Warkocze Białki oraz wystawą Likwidacja rzek polskich prof. Romana Żurka i Pawła Augustynka Halnego. Czas trwania: 2 godziny.

Cele warsztatów:

Ukazanie podmiotowości rzek. Poznanie najbliższych rzek z imienia. Uświadomienie dzieciom jak ważne są rzeki i potoki dla ludzi i całego środowiska naturalnego. Przybliżenie dzieciom podstawowej wiedzy na temat ochrony rzek, a przede wszystkim nieoczywistej roli kamieni. Budzenie kreatywności i otwartego myślenia.

Materiały:

– kamienie; dzieci przed warsztatami są proszone o przyniesienie jednego lub kilku kamyków; na pewno mają w domu kamienie przywiezione znad morza czy znad rzeki; osoba prowadząca może mieć przygotowany zapas kamieni; kamyki (w wielkości łatwej do podnoszenia i przenoszenia) mogą być okrągłe jak jaja, np. wapienie z Chorwacji, otoczaki znad górskiej rzeki czy piaskowce znalezione pod domem;

– pisaki, markery, kredki woskowe.

Przebieg warsztatów

I Część teoretyczna

Prowadzący zadaje dzieciom pytania: „Jak ma na imię wasza ulubiona rzeka?”, „Dlaczego ją lubicie?”, „Jak ma na imię rzeka, która płynie najbliżej waszego domu?”, „Czy ją znacie?”, „Czy wiecie, gdzie ma źródło, ujście i jakie ma dopływy?”, „Do czego dawniej służyły ludziom rzeki?”, „Do czego służą nam dziś?”. Należy mieć ze sobą ilustracje lub stare zdjęcia z młynami, flisakami przewożącymi zboże, drewno lub węgiel, fotografie rybaków, statków, kryp z krowami. Dzieci powinny dowiedzieć się, że rzeki służyły i służą do obrony i transportu; że dostarczają wodę i pożywienie ludziom i zwierzętom; że umożliwiają rozwój przemysłu (można opowiedzieć dzieciom o mieście Łódź, które powstało, ponieważ płynęło w nim kilkanaście małych rzek i wobec tego mogły w nim powstać fabryki; obecnie w Łodzi rzeki są kanałami podziemnymi).

Prowadzący zadaje kolejne pytanie: „Czy tylko człowiek potrzebuje rzek?”. Kieruje rozmową tak, by omówić z dziećmi zagadnienie korytarzy ekologicznych, niezwykle ważnych dla życia ryb, płazów, ptaków wodnych, zwierząt i roślin.

Dzieci oglądają prezentację wybranych zdjęć z projektu 6 Rzek Cecylii Malik oraz prezentację o likwidacji rzek w Polsce przygotowaną przez Pawła Augustynka Halnego i prof. Romana Żurka. Zdjęcia ukazują różnice między naturalnymi i regulowanymi rzekami.

Po prezentacji prowadzący zadaje dzieciom pytania: „Co dobrego możemy zrobić dla rzeki?”, „Czego potrzebują rzeki?”. Wspólnie odpowiadamy, że potrzebują przestrzeni i miejsca; że nie można budować domów zbyt blisko, bo rzeki dają życie, ale mogą też być zagrożeniem; że

potrzebują oczyszczalni ścieków, a czasem powinny być zarybiane; że potrzebują lasów łęgowych nad brzegami, cienia i zwalonych pni w wodzie; piasku, żwiru i kamieni.

Kamienie i żwir to energia rzeki, dzięki której woda się oczyszcza. Kiedy rzeka nie ma wystarczającej ilości kamieni, następuje erozja dna, poziom wody obniża się i zaczynają wysychać lasy nad jej brzegami. Rzeka nie może się oczyszczać, zamula się. Mnóstwo roślin, zwierząt i mikroorganizmów żyje pod kamieniami i wśród żwiru. Nie można rozkradać rzeki. W krajach, w których ludzie dbają o swoje rzeki, dowożą kamyki ciężarówkami, w ten sposób karmiąc rzekę.

II Część praktyczna

Dzieci pokazują przyniesione przez siebie kamienie. Prowadzący zaprasza dzieci na spacer nad najbliższą rzekę. Dzieci szukają jej na mapie. Z kamieni przygotowują podarunki dla rzeki. Każde dziecko na kamyku lub kilku kamykach rysuje pisakami i kredkami (jak na pisankach) życzenia dla rzeki. Dzieci wymyślają, co miłego mogłyby podarować rzece i rysują to. Z kieszeniami pełnymi kamieni idziemy nad rzekę. Następnie zatrzymujemy się na moście lub w innym bezpiecznym miejscu. Życząc rzece smacznego, wrzucamy do niej kamyki.

Pomoce dydaktyczne:

- film z akcji Warkocze Białki (dostępny na załączonej płycie CD);
- prezentacja przygotowana przez Cecylię Malik (dostępna na załączonej płycie CD);
- tekst Moniki Kotulak (zawarty w niniejszej publikacji);
- stare rysunki/fotografie rzek, młynów, transportu rzecznego.